

FOTO: WWW.OTTOSNIJSERVICE.NL

De Omgevingswet: van vinken naar **vonken**

De maatschappij verandert op veel terreinen. De wetgever volgt die veranderingen en vertaalt die naar nieuwe, actuele wetten. De Omgevingswet is daar een voorbeeld van. Gemeenten willen weten: wat betekent die nieuwe wet nu voor ons? Maar misschien is dit wel de verkeerde vraag. Een betere vraag is wellicht: wat voor gemeente willen we zijn voor onze burgers?

In 2018 gaat de Omgevingswet in. Het is niet zomaar een nieuwe wet. Er wordt wel van gezegd: groter dan de Grondwet maar minder hoogdravend. En omvangrijker dan de drie decentralisaties (de 3D's) in het sociale domein. Veel gemeenten volgen de ontwikkelingen rond de wet met een mengeling van belangstelling en bezorgdheid. De gemeentelijke omgevingsvisie was eerst facultatief en wordt nu verplicht. Het aantal wetten en regelingen dat wordt geschrapt is werkelijk ongekend. Van 5.000 wetsartikelen naar ongeveer duizend, van 120 Algemene Maatregelen van Bestuur (AMvB's) naar vier, van circa honderd ministeriële regelingen naar ongeveer tien. Vereenvoudiging is fijn, maar hoe voer

je effectief beleid uit als allerlei vertrouwde instrumenten er straks niet meer zijn?

Geen zorgen

Er is geruststellend nieuws voor mensen die zich hierover zorgen maken. Want hoe een gemeente het omgevingsbeleid straks vormgeeft, is in hoge mate een zaak van de gemeente zelf. De Omgevingswet biedt een kader voor gemeenten met complexe opgaven en ambities, én voor gemeenten met een enkelvoudige opgave, en alles daartussenin. Als Schiermonnikoog de omgevingsambities op een rij zet is het snel klaar: zorg dagen voor de waardevolle natuur en toerisme faciliteren dat daarop aansluit.

Dat is al jaren zo en dat zal de komende jaren ook niet veranderen. De toekomstige omgevingsvisie kan dan ook heel kort zijn. En voor die paar bouw-aanvragen per jaar hoeft geen ingewikkeld systeem bedacht te worden. De Omgevingswet zal Schiermonnikoog daarbij ook geen strobreed in de weg leggen.

Voor veel andere gemeenten is de opgave complexer. Zij zullen voor zichzelf moeten bepalen wat zij voor gemeente willen zijn voor de burgers en bedrijven. Ligt de nadruk bijvoorbeeld op prettig wonen of op het benutten van economische kansen? Dat wordt geschetst in de omgevingsvisie en concreet gemaakt in het omgevingsplan. Burgers en bedrijven die iets willen doen, kunnen deze documenten gebruiken om het gesprek aan te gaan met de gemeente. Geen gesprek in de zin van 'Wat mag er wel en niet?', maar meer een gesprek van 'Hoe verhoudt mijn initiatief zich tot de gemeentelijke ambities?' Ook tegenstanders van een initiatief kunnen de gemeentelijke documenten gebruiken om te kijken of de belangen botsen. Niet de procedurevereisten maar de kracht van de argumenten die worden uitgewisseld bepaalt uiteindelijk of het wel of niet doorgaat. De gemeenteraad debatteert en beslist daarover als er sprake is van een zekere controverse. Of iets wel of niet omstreden is, is ter beoordeling aan de gemeenteraad, die daar nadrukkelijk beleids- en beslisruimte heeft maar natuurlijk wel goed luistert naar de burgers. En het College zorgt voor de uitvoering van de raadsbesluiten.

Ander type vragen

Het type vragen dat op de gemeente afkomt, en de afhandeling daarvan, zal voor veel gemeenten ingrijpend wijzigen. Dat heeft diverse consequenties en daar ligt dus ook de grootste opgave. Zo zal er aan de voorkant van het proces intensievere samenwerking moeten zijn met organisaties die betrokken zijn bij de integrale afweging van besluiten. Denk bijvoorbeeld aan de (regionaal georganiseerde) omgevingsdien-

Veranderenergie moet op de goede aspecten worden gericht

sten en waterschappen. Maar ook hier weer: de manier waarop deze intensievere omgang wordt georganiseerd, is een zaak van de gemeente. Een gemeente kan bijvoorbeeld een omgevingsdienst inhuren om actief mee te kijken en mee te denken (de meerkosten daarvan zijn voor rekening van de gemeente). Of de omgevingsdienst beperkt zich tot de wettelijk verplichte toetsing aan de voorkant van het proces en krijgt daarvoor duidelijke kaders mee van de gemeente.

Omdat plannen op een heel andere manier worden beoordeeld, zullen ook de benodigde competenties van gemeentambtenaren veranderen. Iemand die nu geschikt is voor zijn huidige taak zal dat straks wellicht niet meer zijn. Sommige gemeenten zullen de neiging hebben om een ingrijpende reorganisatie in gang te zetten maar dat is de verkeerde reflex. Bij een reorganisatie gaat de meeste energie naar binnen toe, terwijl de nieuwe wet nu juist bedoeld was om meer naar buiten toe gericht te zijn. Andere mensen op andere plekken en het onder de loep nemen van procedures en instrumenten is wel geëigend. Pas als dat niet toereikend is, kan gedacht worden aan een andere organisatiestructuur.

Conclusie

Het zou lichtzinnig zijn om te beweren dat de Omgevingswet geen gevolgen heeft voor gemeenten. Maar de veranderenergie moet wel op de goede aspecten worden gericht. Geen papieren exercities om alles juridisch dicht te timmeren, maar werken aan een andere houding ten opzichte van plannenmakerij - zich inzetten om initiatieven van derden mogelijk te maken en af te stemmen met andere initiatieven. Een herbezinning op de vraag wat voor gemeente je wilt zijn voor je burgers en bedrijven en dat laten zien in de omgevingsvisie en het omgevingsplan. En het faciliteren van burgers met initiatieven voor zover die het gemeentelijk omgevingsbeleid ondersteunen. Ofwel: van vinken naar vonken! ●

WEBSITES

www.omgevingswet.nl
www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/omgevingswet

